

4. 6. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K soudnímu přezkumu usnesení rozhodčího soudu o nevrácení poplatku za rozhodčí řízení

Nejvyšší soud se ve své rozhodovací praxi zabýval několika případy, kdy rozhodčí soud usnesením rozhodl o zastavení rozhodčího řízení a o tom, že žalobci se nevrací poplatek za rozhodčí řízení. Žalobce se následně domáhal ochrany v soudním řízení, avšak Nejvyšší soud opakovaně dospěl k závěru, že předmětem soudního přezkumu může být jen a pouze rozhodčí nález, nikoliv i usnesení rozhodčího soudu, a proto odmítl žalobci ochranu poskytnout.

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

Naproti tomu Ústavní soud ve dvou posledních případech dospěl k závěru, že i když bylo rozhodnuto o nevrácení poplatku za rozhodčí řízení usnesením, je třeba žalobci ochranu poskytnout a podrobit takové usnesení soudnímu přezkumu.

K usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1349/12

Nejvyšší soud se ve svém rozsudku sp. zn. **23 Cdo 2950/2010** ze dne 31. ledna 2012 zabýval případem, kdy se **žalobkyně domáhala zrušení** jednak rozhodčího nálezu a jednak **usnesení rozhodčího soudu**, kterým bylo rozhodnuto o zastavení řízení pro překážku věci rozhodnuté a o tom, že **žalobkyně je povinna nést zaplacený poplatek za rozhodčí řízení ze svého**. V odůvodnění svého rozsudku se Nejvyšší soud zabýval výkladem ustanovením § 31 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů („**ZRŘ**“), které stanoví, že „*Soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže (...)*“. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že z jazykového, systematického a teleologického výkladu tohoto ustanovení je zřejmé, že „**úspěšně se lze domáhat na návrh kterékoliv strany zrušení toliko rozhodčího nálezu a nikoli usnesení**. (...) *Zákonodárce umožnil stranám rozhodčího řízení se domáhat v soudním řízení zrušení toliko rozhodčího nálezu a nikoli usnesení.*“

Proti výše uvedenému rozsudku podala žalobkyně ústavní stížnost k Ústavnímu soudu spolu s návrhem na zrušení ustanovení § 31 až § 35 ZRŘ. Ústavní soud svým usnesením sp. zn. **IV. ÚS 1349/12** ze dne 14. května 2012 tuto **ústavní stížnost odmítl** (včetně návrhu na zrušení uvedených ustanovení), poněvadž neshledal v aplikaci a výkladu právních předpisů ze strany rozhodujících soudů (tzn. i Nejvyššího soudu) žádný náznak svévole.

V níže uvedeném a do značné míry podobném případě však již Ústavní soud dospěl k závěru o možnosti soudního přezkumu takového usnesení.

K nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1794/10

V rozsudku sp. zn. **29 Cdo 1899/2008** ze dne 25. února 2010 se Nejvyšší soud zabýval případem, kdy se **žalobci domáhali** žalobou podanou proti žalovaným (rozhodčímu soudu a příslušnému rozhodci, který usnesení vydal) **zrušení usnesení rozhodčího soudu**, kterým bylo rozhodnuto o zastavení řízení z důvodu nedostatku pravomoci rozhodčího soudu k projednání žalobního návrhu a o tom, že **žalobci nesou zaplacený poplatek za rozhodčí řízení ve výši 1.000.000,- Kč ze svého**. Nejvyšší soud však soudní přezkum tohoto usnesení nepřipustil a konstatoval, že „Závěr, podle něhož **soudnímu přezkumu** (ve smyslu možnosti podat žalobu o zrušení rozhodnutí rozhodčího soudu) **podléhá jen rozhodnutí rozhodčího soudu, které má povahu rozhodčího nálezu** (§ 31 zákona o rozhodčím řízení a § 33 a § 34 odst. 1 řádu rozhodčího soudu), **se plně uplatní i pro žalobci napadený výrok rozhodnutí rozhodčího soudu, podle něhož žalobci nesou zaplacený poplatek za rozhodčí řízení ve výši 1,000.000,- Kč ze svého.**“

Žalobci proti tomuto rozsudku podali ústavní stížnost, které Ústavní soud vyhověl a svým nálezem sp. zn. **I. ÚS 1794/10** ze dne 16. července 2013 **rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1899/2008 zrušil** (včetně rozhodnutí soudů prvního a druhého stupně). Ústavní soud si přitom byl dobře vědom výše uvedeného usnesení Ústavního soudu IV. ÚS 1349/12, kterým byla podobná stížnost odmítnuta. K tomuto usnesení I. senát v nálezu sp. zn. I. ÚS 1794/10 mimo jiné uvedl, že pouhým usnesením není vázán.

Ústavní soud dospěl k závěru, že **obecné soudy** v tomto případě **rozhodly přísně formálně**. Podle Ústavního soudu má výrok usnesení rozhodčího soudu, podle něhož žalobci nesou zaplacený poplatek za rozhodčí řízení ve výši 1.000.000,- Kč ze svého, nezanedbatelný dopad do majetkové sféry žalobců a výklad použitý obecnými soudy navíc staví žalobce do neodůvodněně nerovného postavení vůči těm, o kterých je rozhodováno rozhodčím nálezem.

Nejvyšší soud ČR ve svém vyjádření k ústavní stížnosti argumentoval mimo jiné tím, že pokud mají žalobci za to, že jim vzniklo právo na vrácení zaplaceného poplatku, mohou se svého práva v tomto směru domáhat **jinými právními prostředky**, avšak se žalobou o zrušení rozhodnutí rozhodčího soudu úspěšní být nemohou. Tuto radu však Ústavní soud označil za alibistickou, když Nejvyšší soud ani neuvedl, o jaký jiný prostředek nápravy má jít.

Ústavní soud zdůraznil, že **obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit**, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku. Ústavní soud nakonec dospěl k závěru, že „Pro odstranění shora vytknutých deficitů ústavnosti je proto **nutné v případech, kde poplatek dosahuje mimořádné výše** (jako v daném případě), **analogicky připustit omezený soudní přezkum i v případě takových usnesení, která výrazným způsobem do majetkové sféry účastníků řízení zasahují.**“

Ústavní soud tak na rozdíl od případu IV. ÚS 1349/12 soudní přezkum výše uvedeného usnesení připustil, na což pak navázal i ve svém následujícím nálezu sp. zn. III. ÚS 2407/13 (v němž se shodou okolností opět jednalo o poplatek za rozhodčí řízení ve výši 1.000.000,- Kč).

K nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2407/13

V rozsudku sp. zn. **23 Cdo 3101/2011** ze dne 23. května 2013 se Nejvyšší soud zabýval případem, v němž se žalobou podanou proti rozhodčímu soudu žalobce domáhal **zaplacení částky 500.000,- Kč z titulu bezdůvodného obohacení vzniklého nevrácením jedné poloviny zaplaceného poplatku za rozhodčí řízení**. V rozhodčím řízení bylo nařízeno několik jednání, která však byla vždy odročena, a to z důvodu jednání účastníků o smíru. Žalobce vzal svou rozhodčí žalobu zpět a požádal rozhodčí soud o vrácení jedné poloviny zaplaceného poplatku za rozhodčí řízení (který činil 1.000.000,- Kč). **Rozhodčí soud však rozhodl usnesením tak, že řízení zastavil a návrh**

žalobce na vrácení jedné poloviny zaplaceného poplatku za rozhodčí řízení zamítl.

Ačkoliv soudy prvního a druhého stupně shledaly svou pravomoc k rozhodnutí o žalobě, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že soudy naopak rozhodly o věci, která vůbec nenáleží do pravomoci soudu. Nejvyšší soud ve svém rozsudku sp. zn. 23 Cdo 3101/2011 konstatoval, že „**Soud však nemá pravomoc ke zrušení usnesení rozhodce či stálého rozhodčího soudu a nemá též pravomoc rozhodnutí rozhodce či stálého rozhodčího soudu měnit. I rozhodnutí o nevrácení části zaplaceného poplatku za rozhodčí řízení je rozhodnutím stálého rozhodčího soudu.**“ Podle Nejvyššího soudu pravomoc soudu ke změně takového rozhodnutí nevyplývá ani z § 7 odst. 1 o.s.ř., neboť nejde o spor či jinou právní věc, která vyplývá z občanskoprávních, pracovních, rodinných či obchodních vztahů, ani z § 7 odst. 3 o. s. ř., neboť to zákon nestanoví. Podle Nejvyššího soudu předmětná žaloba ve své podstatě směřovala právě k přezkoumání a změně usnesení rozhodčího soudu, k čemuž podle něj nemají soudy pravomoc.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce ústavní stížnost k Ústavnímu soudu. Ústavní soud této stížnosti vyhověl a svým nálezem sp. zn. **III. ÚS 2407/13** ze dne 3. července 2014 **rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3101/2011 zrušil.**

Ústavní soud předně poukázal na to, že i v případě, který byl řešen ve shora citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 1794/10, obecné soudy (včetně Nejvyššího soudu) argumentovaly tím, že soudnímu přezkumu podléhá rozhodnutí rozhodčího soudu jen ve formě rozhodčího nálezu, nikoliv usnesení. **Právní názor, že nikdy nelze připustit soudní přezkum usnesení rozhodčího soudu, však Ústavní soud shledal protiústavním.**

Ústavní soud dále poukázal na to, že Nejvyšší soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti v případě nálezu sp. zn. I. ÚS 1794/10 uváděl, že pokud měli žalobci za to, že jim vzniklo právo na vrácení zaplaceného poplatku za rozhodčí řízení, měli právo se svého práva v tomto směru domáhat **jinými právními prostředky než žalobou na zrušení usnesení rozhodčího soudu.** Tím měl podle Ústavního soudu Nejvyšší soud na mysli právě soukromoprávní žalobu proti rozhodčímu soudu jako žalovanému. **Avšak když takto postupoval žalobce v tomto případě, dospěl Nejvyšší soud (byť jiný senát) k závěru, že tak činit vůbec nemohl a že nemá právo na soudní ochranu.**

Ústavní soud **vytkl Nejvyššímu soudu také to, že argumentuje jen doslovným zněním ZRŘ, v němž se hovoří o možnosti zrušit rozhodčí rozhodnutí** (a tedy i jej v důsledcích změnit) **jen ve formě rozhodčího nálezu.** Ústavní soud však poukázal např. na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 168/2005, v němž Nejvyšší soud i přes výslovné znění ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož je exekučním titulem jen rozhodčí nález, dospěl k závěru, že exekučním titulem je i usnesení o zastavení rozhodčího řízení, kterým bylo uloženo straně sporu zaplatit rozhodci odměnu.

Ústavní soud rovněž poukázal na to, že projednání věci v rozhodčím řízení neznamena vzdání se právní ochrany v majetkových sporech, nýbrž představuje stranami sporu dohodnuté přesunutí na jiný rozhodující orgán, jenž nalézá právo. **Vynětí z pravomoci obecných soudů se však týká vzájemného sporu dvou stran rozhodčí smlouvy jako projevu autonomie jejich vůle, tedy žalobce a žalovaného v rozhodčím řízení, nikoliv však již sporu odvozeného až od proběhlého rozhodčího řízení mezi subjekty odlišnými, tedy mezi žalobcem a rozhodčím soudem (např. o vrácení rozhodčího poplatku).**

Ústavní soud dále poukázal na to, že **v případě rozhodčího poplatku rozhodčí soud v podstatě rozhoduje sám o sobě, o svých majetkových poměrech a není tak schopen splnit garanci vlastní nestrannosti.** Podle Ústavního soudu bylo třeba hodnotit odepření věcného přezkumu žaloby ze strany Nejvyššího soudu jako odepření právní ochrany ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny.

Podle Ústavního soudu přitom **soudní přezkoumání (v řízení o žalobě o vydání bezdůvodného obohacení) zamítnutí návrhu na vrácení rozhodčího poplatku rozhodčím soudem**, které se nedotýká vztahů mezi stranami rozhodčí smlouvy a jejich sporu, nýbrž sporu mezi žalobcem a rozhodčím soudem, **smysl ustanovení § 31 ZRŘ neobchází**, poněvadž obyčejný zákon, natož řád rozhodčího soudu nemůže vyloučit působení základního práva na soudní ochranu ve vztazích mezi subjekty soukromého práva, stejně jako nemůže zbavit obecný soud jeho ústavní povinnosti takovou ochranu poskytnout.

Ústavní soud v nálezu uzavřel, že **„Není proto legitimního věcného důvodu, který by bránil soudnímu přezkumu rozhodnutí rozhodčího soudu zamítajícího návrh žalobce na vrácení zaplaceného rozhodčího poplatku (...)“**. Ústavní soud zdůraznil, že to platí o to více v daném případě, kdy žalobcem zaplacený poplatek za rozhodčí řízení dosahoval extrémní výše (1.000.000,- Kč) a kdy k řešení merita věci ani nedošlo a rozhodčí žaloba byla vzata zpět ještě před skutečným počátkem jednání a rozhodčímu soudu bylo dlouho dopředu avizováno, že mezi stranami probíhají smírná jednání.

Závěr

S ohledem na závěry Ústavního soudu uvedené v jeho nálezech sp. zn. I. ÚS 1794/10 a III. ÚS 2407/13 lze proto uzavřít, že je třeba připustit soudní přezkum také v případě usnesení rozhodčího soudu (rozhodce), kterým bylo rozhodnuto, že se poplatek za rozhodčí řízení nevrací nebo že žalobce je povinen nést jej ze svého.

Z posledního nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2407/13 se pak nepřímou podává, že proti takovému usnesení se lze bránit prostřednictvím žaloby na plnění (např. z titulu bezdůvodného obohacení). S ohledem na starší nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1794/10, v němž Ústavní soud připustil soudní přezkum v případě podané žaloby na zrušení usnesení rozhodčího nálezu, by teoreticky mohlo být možné bránit se i prostřednictvím žaloby na zrušení rozhodčího nálezu. V takovém případě však považují za poněkud problematické zejména znění ustanovení § 31 ZRŘ písm. a) až e), která obsahují taxativní výčet důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu a která s tímto případem nepočítají. Bude proto důležité sledovat případný další vývoj soudní judikatury v této věci.

Mgr. Petr Kolář,
advokát

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)